

**Förslag till rådets beslut om ytterligare makroekonomiskt stöd till Republiken Moldavien**

(2003/C 20 E/31)

KOM(2002) 538 slutlig — 2002/0236(CNS)

(Framlagt av kommissionen den 2 oktober 2002)

**MOTIVERING****INLEDNING**

I början av 1993 inledde Moldavien ett omfattande program för ekonomisk stabilisering och marknadsreformer som uppbackades av Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken. År 1995 hade inflationen och underskottet i de offentliga finanserna bringats under kontroll och goda framsteg noterades också med strukturreformerna, särskilt vad gäller beskattning, avreglering av priser och privatisering.

Under detta inledande skede av övergången till marknadsekonomi stödde gemenskapen Moldavien på olika sätt, bland annat genom makroekonomiskt stöd. Sammanlagt tillhandahöll gemenskapen två makroekonomiska stödpaket värda 45 miljoner euro respektive 15 miljoner euro (rådets beslut EG/94/346 och EG/96/242). I båda fallen ingick gemenskapslånen i ett samlat paket som mobiliserats av världssamfundet som komplement till de resurser som de internationella finansinstituten tillhandahöll. Hittills har Moldavien noggrant betalt sina externa finansiella skulder till gemenskapen och, enligt den överenskomna planen, återbetalat 18 miljoner euro i amorteringar mellan december 2000 och augusti 2002.

I mars 1998 inbjöd IMF och Världsbanken till ett nytt möte med biståndsgivarna för att mobilisera finansiella medel till stöd för Moldaviens nya ekonomiska program som stöds av de internationella finansinstituten. I detta sammanhang godkände rådet ett nytt makroekonomiskt lån till Moldavien på 15 miljoner euro, som skall ha en maximal löptid på tio år och utbetalas i två delar (rådets beslut 2000/452/EG av den 10 juli 2000). När rådets beslut fattades hade Moldaviens överenskommelse med IMF inom ramen för den utvidgade finansieringsfaciliteten, som godkändes i maj 1996, löpt ut (i maj 2000). Den ersattes i december 2000 av ett nytt treårigt avtal inom ramen för IMF:s facilitet för att minska fattigdom och främja tillväxt. När det avtalet hade träffats kunde Moldavien vid årsskiftet 2000–2001 utnyttja 18,48 miljoner särskilda dragningsrätter (cirka 24 miljoner US-dollar) inom ramen för denna facilitet, men våren 2001 började avvikelser från planen att uppstå. Efter en framgångsrik första översyn återupptog IMF sin utlåning till Moldavien i juli 2002 inom ramen för faciliteten för att minska fattigdom och främja tillväxt. Samtidigt återupptog Världsbanken sitt ekonomiska stöd till Moldavien genom att godkänna en ny strukturanpassningsfacilitet (SAC III).

Samtidigt hade situationen vad gäller landets utlandsskuld försämrats kraftigt. För att utreda om Moldaviens (och sex andra OSS-länders) utlandsskuld var långsiktigt hållbar genomförde Världsbanken, IMF, Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD) en gemensam studie och anordnade ett seminarium om fattigdomsbekämpning, tillväxt och hållbar skuldsättning i låginkomstländer inom OSS. Av slutsatserna från studien och seminariet framgår bland annat att det krävs lättnader vad gäller skulder, räntor och amorteringar för att Moldavien skall klara av sina betalningar. Dessutom uppmanas givarna att stödja landet genom mer förmånliga former av stöd. Som en uppföljning till seminariet hölls ett ministermöte om samma fråga (det så kallade OSS-7-initiativet) i Washington den 20 april 2002, där man godkände ett uttalande som uppmanade till förmånligare former av stöd (till exempel bidrag) samt omstrukturering av skulder och skuldlättnader där det behövs.

Moldaviens externa finansieringsbehov för den period som omfattas av IMF:s och Världsbankens nuvarande program innefattar en stor utlandsskuld till både officiella och privata långivare. Med tanke på landets begränsade ekonomiska resurser kommer Moldavien antingen att behöva omstrukturera eller refinansiera en stor del av sina skuldtjänstförpliktelser. Dessutom föreskrivs det i det ekonomiska programmet att Moldavien inte skall acceptera ny extern finansiering utan särskilda förmåner.

Mot bakgrund av detta och i enlighet med Moldaviens premiärminister Vasile Tarlevs begäran till kommissionens ordförande Romano Prodi den 9 april 2002 föreslår kommissionen att gemenskapens makroekonomiska lån till Moldavien, som godkändes i juli 2000, skall annulleras och ersättas med ett direkt bidrag på samma belopp. Det nya makroekonomiska stödet skall betalas ut i minst två delar och vara förenat med villkor som liknar utbetalningsvillkoren för lånet och skall komplettera de internationella finansinstitutens finansiering.

## DEN SENASTE EKONOMISKA UTVECKLINGEN

### Tillväxten

Den reala BNP ökade med 6,1 % på årsbasis 2001, efter en måttlig ökning 2000. Trots långsamma reformer och relativt svaga yttre förutsättningar väntas ekonomin växa med runt 4,8–5 % under 2002–2003. Detta förklaras av att återhämtningen skedde från en mycket låg nivå efter flera år av kraftig ekonomisk tillbakagång och av de ackumulerade effekterna av en successiv reformprocess. Moldaviens ekonomi kommer även att gynnas av relativt stabila makroekonomiska förhållanden och en importefterfrågan i Ryssland som i allmänhet är solid.

Den relativt sett kraftiga tillväxtökningen 2001 beror huvudsakligen på att industrisektorn återhämtade sig kraftigt och att jordbrukssektorns nedgång avstannade. Den senare, som fortfarande svarar för cirka hälften av den totala exporten, har gynnats av den framgångsrika privatiseringen av gårdar och därtill knutna reformer som genomförts på senare år. Utan kraftiga investeringsökningar och ytterligare avregleringar kommer Moldaviens jordbrukssektor dock inte att kunna övergå till produktion av mer förädlade varor eller hitta mer lönsamma och stabila marknader utanför OSS. Även den måttliga tillväxttakt som för närvarande förväntas (förutsatt att den viktiga jordbrukssektorn inte drabbas av ogynnsamma väderleksförhållanden) kan riskeras om reformerna inom sektorn inte fullföljs.

### Inflationen

Konsumentprisinflationen minskade från 43,8 % 1999 och 18,5 % 2000 till 6,4 % vid utgången av 2001. Den avsevärt minskade inflationstakten som noterades 2001 avspeglar penningmängdens återhållsamma ökning, valutans relativa stabilitet och förbättrade skördar. Dessa faktorer fortsatte att hålla nere inflationen under den första delen av 2002 med ett prisfall på livsmedel och bränsle som ledde till en total inflation under årets första tre månader på bara 1,4 %.

### Budgeten

Den åtstramning av finanspolitiken som inleddes efter krisen i Ryssland 1998 fortsatte 2001. Underskottet i de offentliga finanserna som fortfarande översteg 8 % 1998 minskades till mindre än 1 % 2000 och förändrades till ett överskott på 0,5 % 2001. 2001 års resultat pekade dock mer mot otillräcklig extern finansiering än ökade inkomster. Till följd av detta ökade mängden obetalda förfallna externa skulder mot slutet av 2001 och kraftiga utgiftsminskningar måste göras. Sammantaget uppnådde myndigheterna bara delvis målet att behålla den strama finanspolitiken samtidigt som de sociala utgifterna upprätthölls och förstärktes i linje med målen i det preliminära strategiska dokumentet om att minska fattigdomen som utarbetats i samarbete med Världsbanken och som legat till grund för bankens utlåningsprogram.

I budgeten för 2002, som antogs i november förra året, planeras ett konsoliderat underskott på cirka 1,4 % av BNP. Budgeten kommer dock att ses över med avseende på negativa faktorer som obudgeterade löneökningar och lägre momsutskott än planerat och på positiva faktorer som lägre räntebetalningar.

### Penning- och växelkurspolitiken

Det minskade inflationstrycket har gjort det möjligt för Moldaviens centralbank att gradvis släppa efter på penningpolitiken under hela 2001 genom sänkta reservkrav (från 13 % till 10 % i oktober 2001) och styrräntor. Sedan slutet av februari 2002 ligger centralbankens grundränta på 13 %, jämfört med 21 % i januari 2001. Denna politik har lett till en kraftig ökning vad gäller in- och utlåning i ekonomin.

Efter nästan ett år av anmärkningsvärd stabilitet 2001 har den moldaviska leun sedan början av 2002 uppvisat en ökad volatilitet som utlöstes av en säsongsbetingad ökning i efterfrågan på US-dollar och oro över det politiska läget. Mellan mitten av februari och mitten av mars förlorade valutan mer än 3 % av sitt värde, men har sedan dess återhämtat sig något. Valutan försvagades ytterligare kring halvårsskiftet 2002, vilket avspeglar den politiska situationen och oron över regeringens möjligheter att hantera skuld tjänsten.

## Bytesbalansen

Bytesbalansen förbättrades avsevärt under 2001. Medan storleken på bytesbalansunderskottet var praktiskt taget oförändrat i förhållande till år 2000 (119 miljoner US-dollar jämfört med 121 miljoner US-dollar året innan) sjönk det från 8,4 % av BNP 2000 till bara 7,4 % av BNP. Denna successiva förbättring av bytesbalansen fortsatte under början av 2002. Den huvudsakliga orsaken till förbättringen av Moldaviens bytesbalans är den tjugoprocentiga uppgången vad gäller överföringar från moldavier som arbetar utomlands (som årligen uppskattas till mer än 10 % av BNP). Samtidigt var den lika stora exporttillväxten, som huvudsakligen berodde på förbättrade resultat inom jordbruket, inte tillräcklig för att minska underskottet i handelsbalansen med tanke på fortsatt höga importnivåer.

## Privatiseringarna

Privatisering av vin- och tobaksindustrin samt försörjningsföretagen var krav som ställts i ett tidigare skede av både IMF och Världsbanken. Kommunistpartiet motsatte sig konsekvent denna försäljning så länge det var i opposition, men när det kommit till makten tvingades det stödja den eftersom det blev viktigare att återupprätta goda förbindelser med de internationella finansinstituten.

Moldavien har inte lyckats fullborda några viktigare privatiseringar sedan februari 2000, så under 2001 tjänade regeringen bara ynka 32,6 miljoner moldaviska leu (2,5 miljoner US-dollar) på privatiseringar i liten skala. I slutet av 2001 avstod den redan från att sälja två av sina viktigaste vinföretag eftersom anbudet, från ryska och lokala företag, var för låga.

Regeringen har mer långtgående planer för 2002, då mellan 350 och 500 företag kommer att bjudas ut till försäljning. I år innefattar detta även försäljningsplaner för majoriteten av andelarna i två av landets fem eldistributörer efter två tidigare misslyckade försök. Union Fenosa (Spanien) köpte de tre andra distributörerna för 25,2 miljoner US-dollar 2000 och lovade att investera ytterligare 67 miljoner dollar.

## Utlandsskulden

Moldaviens utlandsskuld är mycket oroande. Även om den totala utlandsskulden minskade (på grund av att den externa finansieringen avstannade, särskilt från de internationella finansinstituten) utgör den fortfarande mer än 90 % av BNP. Den offentliga skulden och de skulder där staten står som garant utgör cirka två tredjedelar av den totala skuldstocken. Utlandsskulden förväntas öka på nytt under de närmaste åren när den utländska finansieringen kommer i gång igen.

År 2002 kommer att vara avgörande för Moldavien vad gäller den utländska skuldtjänsten, som har ökat kraftigt till 250 miljoner US-dollar per år. Om hela skuldtjänsten skulle betalas skulle den utgöra nästan en tredjedel av exportinkomsterna. Endast den del av skuldtjänsten som avser den offentliga skulden och den skuld som staten står som garant för absorberar 18 % av exportinkomsterna och mer än 50 % av statens inkomster.

Redan 2001 blev risken för att Moldavien inte skulle klara av att betalningarna beträffande 1997 års eurobonds uppenbar, då Moldavien var sen med betalningen vid två tillfällen. Regeringen förhandlar för närvarande om en omfattande omstrukturering av utestående belopp i eurobonds (40 miljoner US-dollar) och av de förfallna skulderna till ryska Gazprom för naturgasleveranser.

## DET EKONOMISKA PROGRAM SOM ÖVERENSKOMMITS MED IMF OCH VÄRLDSBANKEN

Det nya programmets syfte är att uppnå ett primärt överskott i de offentliga finanserna på minst 2 % av BNP inom de närmaste åren. Skuldbördan skall stabiliseras och de förfallna beloppen för löner och pensioner skall minskas. En allmänt förbättrad inkomstuppbyggd skall bidra till att den finansiella situationen förbättras. Utbildningens och hälso- och sjukvårdens andel av de offentliga utgifterna kommer att ökas, medan subventionerna kommer att begränsas. Penningpolitikens syfte skall vara att hålla den årliga inflationen under 8 % samt att öka valutareserven så att den motsvarar tre månaders import 2003.

Programmets dagordning för strukturreformer omfattar många olika politikområden, exempelvis reformen av den finanspolitiska sektorn och av finanssektorn, förvaltning och insyn, privatiseringar inom ekonomiska nyckelsektorer (vin- och telekommunikationssektorerna), förbättring av tillhandahållandet av socialtjänster och förstärkning av det rättsliga regelverket.

## MOLDAVIENS FINANSIELLA BEHOV

Moldaviens externa finansiella behov uppskattas till över 210 miljoner US-dollar för perioden 2002–2003. Av detta belopp förväntas mer än hälften täckas genom ny finansiering från de internationella finansinstituten, dvs. 80 miljoner US-dollar från IMF (inom ramen för faciliteten för att minska fattigdom och främja tillväxt) och 30 miljoner US-dollar från Världsbanken (inom ramen för den tredje strukturanpassningsfaciliteten). Under nuvarande villkor skall större delen av det återstående finansieringsbehovet på cirka 100 miljoner US-dollar (mer än 80 miljoner US-dollar) täckas av Moldaviens privata långgivare genom omstrukturering av eurobonds och Gazprom-skuldsedlar. IMF antar att resten av finansieringsbehovet – cirka 18 miljoner US-dollar (motsvarande cirka 20 miljoner euro enligt den växelkurs som gällde när beräkningarna gjordes) – kommer att tillgodoses genom EU:s makroekonomiska stöd i form av bidrag. Även om IMF inte för närvarande anser att det finns något trängande behov av ett ingripande av Parisklubben vad gäller Moldaviens skuld till officiella fordringsägare, har detta tagits upp flera gånger av Moldaviens regering.

## DET FÖRESLAGNA MAKROEKONOMISKA STÖDET

Med tanke på den förvärrade situationen vad gäller landets utlandsskuld begärde Moldaviens premiärminister Vasile Tarlev i en skrivelse till kommissionens ordförande Romano Prodi av den 9 april 2002 att ett lån på 15 miljoner euro som beslutats 2000 skulle omvandlas till bidrag. Denna begäran ligger i linje med myndigheternas åtagande att avstå från ytterligare upplåning utan särskilda förmåner i samband med IMF:s ekonomiska program för 2002–2003. Det ligger även i linje med det utbredda samförstånd inom givarsamfundet att Moldavien skall beviljas ytterligare förmånligt stöd, vilket bekräftades vid ovanstående ministermöte om OSS-7-initiativet om stöd till förmån för de fattigaste länderna inom OSS, däribland Moldavien.

Mot bakgrund av detta föreslår kommissionen att det befintliga beslutet om makroekonomiskt stöd till Moldavien i form av lån på upp till 15 miljoner euro (rådets beslut 2000/452/EG) skall annulleras och ersättas med ett direkt bidrag på motsvarande maximala belopp. Med hänsyn till att garantifonden redan har tillförts 2,25 miljoner euro 2000 till följd av antagandet av rådets beslut 2000/452/EG kommer återbetalning av beloppet att göras nästa år.

Kommissionen anser att det föreslagna stödet är ett lämpligt referensbelopp för gemenskapens stöd till Moldaviens betalningsbalans. Det föreslagna stödet motsvarar Moldaviens återstående finansieringsbehov, inberäknat det finansiella utflöde som utgörs av landets betalning av sina skulder till gemenskapen (46 miljoner euro mellan 2002 och 2006). Detta stöd skulle underlätta en konsolidering av landets valutaserv och främja myndigheternas reformarbete. Dessutom skulle det tillsammans med stöd från de internationella finansinstituten och andra bilaterala givare även bidra till att täcka landets externa finansiella behov.

Utan att det påverkar budgetmyndighetens behörigheter anser kommissionen att det nya stödet skall betalas ut i minst två omgångar från 2002 till 2004, inom ramarna för kategori 4 i budgetplanen för perioden 2000–2006.

Kommissionen uppmanar således rådet att anta det föreslagna beslutet och låta Moldavien få ta del av det nya ekonomiska stödpaketet.

## EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR BESLUTAT FÖLJANDE

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 308 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande, och

av följande skäl:

- (1) Kommissionen har rådfrågat Ekonomiska och finansiella kommittén innan den lade fram förslaget.
- (2) Moldavien håller på att genomföra grundläggande politiska och ekonomiska reformer och gör betydande an-

strängningar för att övergången till marknadsekonomi inte skall tappa fart.

- (3) Moldavien, å ena sidan, och Europeiska gemenskapen och deras medlemsstater, å andra sidan, har undertecknat ett partnerskaps- och samarbetsavtal som trädde i kraft den 1 juli 1998.
- (4) Moldaviens myndigheter har kommit överens med Internationella valutafonden (IMF) om ett makroekonomiskt program understött av en treårig facilitet för att minska fattigdom och främja tillväxt, som godkändes i december 2000, och har uttryckt sin avsikt att fortsätta programmet inom ramen för en ny finansieringsfacilitet.

- (5) Genom rådets beslut 2000/452/EG av den 10 juli 2000<sup>(1)</sup> har Moldavien beviljats ett makroekonomiskt stöd på upp till 15 miljoner euro i form av ett långfristigt lån.
- (6) Situationen vad gäller Moldaviens utlandsskuld har blivit mycket oroande, vilket bland annat framgår av att skulden är mycket hög i förhållande till landets exportintäkter och offentliga inkomster.
- (7) De moldaviska myndigheterna har begärt förmånligt finansierat stöd från de internationella finansinstituten, gemenskapen och andra bilaterala givare. Utöver den finansiering som IMF och Världsbanken tillhandahåller finns det ett avsevärt behov av ytterligare finansiering som måste täckas för att landet skall klara av betalningarna på utlandsskulden, stärka valutareserven och uppnå de ekonomisk-politiska målen för myndigheternas reform-åtgärder.
- (8) IMF, Världsbanken, Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD) tog initiativet till ett ministermöte den 20 april 2002 om ett initiativ till förmån för låginkomstländerna inom OSS som bland annat syftar till att tillhandahålla ökat förmånligt ekonomiskt stöd till de fattigaste länderna inom OSS, däribland Moldavien.
- (9) Moldavien blev berättigat till mycket förmånliga lån från Världsbanken och IMF, och står inför en särskilt allvarlig ekonomisk, social och politisk situation.
- (10) Under dessa omständigheter och utan att det påverkar budgetmyndighetens behörigheter skall gemenskapens makroekonomiska stöd till Moldavien beviljas i form av ett bidrag för att hjälpa mottagarlandet i detta kritiska skede.
- (11) Gemenskapsstödet bör förvaltas av kommissionen.
- (12) För antagande av detta beslut anges i fördraget inga andra befogenheter än de som anges i artikel 308.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE:

#### Artikel 1

1. Gemenskapen skall bevilja Moldavien makroekonomiskt stöd i form av ett direkt bidrag med avseende på att säkra en varaktig betalningsbalanssituation och stärka landets valuta-reserv.
2. Stödet skall uppgå till maximalt 15 miljoner euro.
3. Stödet skall förvaltas av kommissionen i nära samråd med Ekonomiska och finansiella kommittén på ett sätt som är förenligt med eventuella avtal mellan IMF och Moldavien.

#### Artikel 2

1. Kommissionen skall vara bemyndigad att efter samråd med Ekonomiska och finansiella kommittén träffa avtal med myndigheterna i Moldavien om de villkor i fråga om den ekonomiska politiken som skall vara förenade med det ekonomiska stödet. Dessa villkor skall vara förenliga med de avtal som avses i artikel 1.3.
2. Kommissionen skall regelbundet i samarbete med Ekonomiska och finansiella kommittén och samordnat med IMF kontrollera att Moldaviens ekonomiska politik överensstämmer med syftena för detta ekonomiska stöd och att dess villkor uppfylls.

#### Artikel 3

1. Stödet skall ställas till Moldaviens förfogande i minst två delutbetalningar. Med förbehåll för bestämmelserna i artikel 2 skall den första utbetalningen ske på grundval av ett tillfredsställande genomförande av Moldaviens makroekonomiska program som avtalats med IMF i samband med den befintliga faciliteten för att minska fattigdom och främja tillväxt eller en efterföljande facilitet för den övre kreditgränsen.
2. Med förbehåll för bestämmelserna i artikel 2 skall den andra utbetalningen och alla ytterligare utbetalningar ske på villkor att Moldavien på ett tillfredsställande sätt följer sitt makroekonomiska program och tidigast tre månader efter den föregående utbetalningen.
3. Medlen skall utbetalas till Moldaviens centralbank.
4. Moldavien skall, när så är lämpligt, stå för alla kostnader som gemenskapen ådrar sig i samband med att den åtgärd som avses i detta beslut avtalas eller genomförs.

#### Artikel 4

Kommissionen skall minst en gång om året, och före september månad, överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet som skall innehålla en utvärdering av genomförandet av detta beslut.

#### Artikel 5

1. Detta beslut träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*. Det upphör att gälla tre år efter den dag då det offentliggjordes.
2. Rådets beslut 2000/452/EG skall upphöra att gälla.

<sup>(1)</sup> EGT L 181, 20.7.2000, s. 77.